

Anteckningar om Skogsskiftet.

Några anteckningar om vad jag hört och sett och själv varit med om vid det skogsskifte, som jag överlämnat till en stiftelse.

[Vid lantmäteriförrättningen över Öjamåla ägor, som skedde åren 1842 och 1843, utlades ett skogsskifte, som tilldelades min farfars hemman. Detta gjordes av den anledningen, att vid fördelningen av jorden inom byn stadgades i lagen, att var och en av delägarna skulle erhålla ungefär lika andel efter hemmanstalet av de olika jordslagen såväl odlad jord, ängsslätter, inrösningsjord som avrösningsjord och skogsmark. Farfar fick sina ägor förlagda väster om byn med gräns till Mörrumsån; då dessa marker voro lövskogsbeväxta, så måste lantmätaren utlägga ett särskilt skifte, där den gamla kärnfuruskogen var belägen d. v. s. i östra delen av byns marker.] Min far berättade, att farfar hade att välja på tvenne förslag. Det ene förslaget var att få ett skogsskifte gränsande till Slämsmåla och det andra förslaget var, att få skiftet gränsande till östra gränsen av Knaggalids ägor. Det sista förslaget var lockande, emedan furet i Brunmarken var av mycket fin kvalitet. Men transporten av skogen var här betydligt svårare. Farfar valde därför det första förslaget, för det skiftet gränsade till Öjasjön, som underlättade transporten betydligt. Stockarna kunde dels köras över isen, när denna var stark nog, i annat fall vältes stockarna i vattnet och omslötos med en ring av stockar, som voro sammanbundna med länkyxor. Ett sådant parti kallades flotte. Denna flotte fick ros eller dragas av vanlig roddbåt, försedd med kraftiga åror och ros med handkraft. En sådan flotte som innehöll ^{cirka} 6 tolfter stockar, kunde två personer få ro med i 5 - 6 timmar i lungt väder till upplagsplatsen 2½ - 3 km från utläggningsplatsen; uppkom motvind under tiden gick det icke att komma någonstans framåt. Då fick man lägga flotten i lä

i en vik och vänta på bättre väder. Hade man tur att ha medvind gick det fort och lätt. Vid upplagsplatsen (Pilanäs) kördes stockarna upp på land och lades i vältor och därifrån kördes de på vagn till byns såg vid Mörrumsån. Från Pilanäs till såget är ungefär 20 km. I skogen fanns ej några körbara vägar, när jag var ung. Stockarna kördes på släp med oxar till sjökanten. Vid Pilanäs har under århundradens lopp ilandförts stora mängder virke bestående av stockar, bjälkar, props och brännved från Slänsmåla och Öjamåla skogar. Nu är platsen bortglömd, och skogen växer nu, där stockvältorna förr upptog plats på marken.

[Men nu vill jag återkomma till skogsskiftet, som utgör en rektangulär yta cirka 700 m i längd och 250 m i bredd. Min far dog när jag var 15 år och som äldst av mina hemmavarande bröder fick jag på min lott förutom hemmet och jordbruket även skogen. I samband härmed vill jag nämna, att skogen i detta skifte var fars ögensten. De lärdomar och förmaningar jag hörde var att skogen skulle man akta och vara rädd om. Far sade ofta att skogen är som en sparbanksbok, tar man ut för mycket av kapitalet, så förminskas räntan men sparar man på skogen, så har man kapitalet i den kvar, och vid behov kan man då utaga mer. Jag vill berätta, att ingen hade fått hans löfte att fälla dessa vackra furor, utan när han själv hjälpte till, och han hade stor erfarenhet när det gällde trädfällning.] Detta måste nämligen ske i lungt väder och alltid ska man lägga trälet där det gör minst skada på de andra träden. Jag minns, hur han räknade med att det kunde huggas 10 tolfter vackra stockar årligen utan att förminska skogskapitalet. Under senare delen av fars levnad började skogarna i grannskapet att skövlas. Penningbegäret och brist på kännedom om skogens värde bidrog härtill. När man förut fått litet betalt för skogen fick man i stället mera för pengar. När därför någon fick ett bra erbjudande på skogen, så tyckte man att det var bra betalt, men när pengarna skulle användas, så fick man så mycket mindre för dem. Och dessa gamla kärnfuruskogar innehöll mer än folk

i allmänhet trodde.

Några minnesanteckningar angående olika personers uppfattning om skogens värde vill jag härmed anteckna. Grangården i byn var mer än dubbelt så stor som fars gård med stora vidder av gammalt kärnfur. Den såldes till en främmande person från Jämshögs socken. Det första han gjorde var att hugga ned det vackra eket, och därefter sålde han furuskogen till höger och vänster, till vem som kom och ville köpa det till billigt pris. Jag hörde min far säga att han i övrigt var en förståndig man och man kunde inte förstå, att han slumpade bort skogen på ett sånt sätt. Min far berättade, att mannen i fråga vid ett samtal i fars hem, där farmor stod för hushållet, då yttrade: Du ska hugga ned skogen, så får du pengar, vad har du för nytta av den? Farmor, som hörde detta utbrast då: Skall han hugga ned skogen och förstöra den, vad ska han sen ha att reda sig med? Hur ska han sen kunna bonna (vara bonde)? Hon fick till svar på jämshögsdialekt: Jo, med ^{le}ligare. Mannen i fråga dog utfattig.

Jag vill berätta en annan historia om en annan skogsskövlare, som köpte en stor skogsgård i Slänsmåla. Marken gränsade till fars skog, och gården var släktgård och hade en myckenhet sparad skog. Ägaren hade köpt gården billigt av sina föräldrar och var i ekonomiskt hänseende välsituerad. Det hade varit auktion i grangården, och sterbhusdelägarna sålde gården på öppen auktion, men två av sterbhusdelägarna topade själva in gården. När auktionen var slut, så fick den nämnde ägaren till den stora gården sällskap med några bekanta mot sin gård. När han var hemma, sade han till dem: Det är ju långt till kvälls, gå med in, så skall jag bjuda på en toddy. Under samkvämet vid bordet, dryftades priset å den auktionerade gården. Värden yttrade, att det var ett högt pris, finge han så bra betalt så skulle han sälja sin genast. Ibland sällskapet fanns även en ganska fattig virkeshandlare, som kände mycket väl till den myckenhet skog, som fanns å hemmandet. Han passade på tillfället och frågade, vilket pris han ville ha för gården. Jag tror visst

priset var 37.000 kronor. Det får du, sade virkeshandlaren, men det skall skrivas meddetsamma, och 500 kronor får du i handpengar och 25.000 kronor skall jag erlægga, innan jag får avverka något av skogen, Säljaren tyckte ju, att det var bra betalt, och därtill kommer enligt berättelsen, att säljaren var ganska sniken av sig och trodde inte att köparen, som var ganska fattig, kunde skaffa 25.000 kronor, som efter dåtida förhållanden var en mycket stor summa, och då ginge köpet tillbaka och han finge behålla de 500 kronorna i handpengar, varför han gick med på affären. Men köparen, som visserligen var fattig men tilltagsen, följde med priskonjunkturen, som var i stigande, och såg att virket var efterfrågat. Han gick in på Meijerska trävarufirmans kontor i Karlshamn, visade köpebrevet och frågade, om de voro villiga bidra till att köpet kunde fullbordas, så skulle han svara för att virke kunde levereras för beloppet. Detta voro de med om och det gjordes upp ett kontrakt att den nye ägaren av gården skulle leverera 1000 tolfter 3" x 9" x 14 fots plank för 25 kronor per tolt, och firman skulle betala dessa 25.000 kronor under den överenskomna tiden. Men när säljaren av gården fick klart för sig att köpet kunde betalas, blev han mycket ledsen och bjöd ersättning, om handeln fick gå tillbaka men han fick till svar: Du har givit mig gården och 10.000 riksdaler till. Det var en dålig tröst.

Den nye ägaren skövlade nu skogen, och enligt hans egen utsägo sålde han skog för över 100.000 kronor på gården. Men slutet av berättelsen lyder: Den gamle ägaren av gården, som överlämnat den till sonen, som sedan sålde den, framlevde sina dagar i en mindre stuga och levde på ett nått tilltaget undantag. Det var för sorgligt för honom, att se denna skogsskövling. Han hade varit så rädd och aktsam och skogen. När man berättade för honom, att den nye ägaren förtjänat så mycket och han, som förut varit fattig, är nu mycket rik. Den gamle bonden yttrade då: Har ni hört att skogsskövlare blivit rika. Hans ord blevo bekräffade. När skogsskövlaren hade huggit och sålt skogen på gården,

sålde han den, köpte nya gårdar och skövlade dem, men han dog som fattig understödstagare på en fattiggård i grannsocknen.

För att återkomma till skogsskiftet och vad jag som barn minns, så vill jag nämna att detta är ett utskifte och ligger 2 km från gården, varför det sällan besökes utan när man skall avverka eller framköra stockar till sjön. Någon brännved hämtades ej där, för det fanns ej väg dit. När det var mycket snö, kunde man med släpdon hämta hem ved. Som liten pys minns jag att om vintrar med mycket snö far och en nio år äldre bror högg i skogen. Jag skulle köra oxarna hemifrån till skogen och vara där litet före det mörknade, min mor lade oket på oxarna och spände dem för en hammel (släpdon), och sedan skulle jag köra den till far, som sedan lassade ett hemlass, som jag slapp köra hem. Vintern 1881 - 82 fick jag bära middagsmat till huggarna i skogen varje dag. En ganska stor fällning av träd skedde från norra sidan, emedan den skyddande skogen på den främmande marken avverkadades, och marken hade blivit kal, och vid en häftig storm från nordväst fälldes ett ganska stort område. Vid varje bondgård hade man på den tiden en del får. De får vi hade fick en del av sommaren vistas i denna skog. Jag fick driva dessa får till skogen om morgnarna och hämta dem om kvällarna. Ibland fick jag stänga in dem i en bod i skogen, som var byggd för det ändamålet. Innan jag var så stor att jag kunde uträtta detta, hade far lejt något torparbarn, som hade sitt hem nära skogen, att uträtta detta. Några somrar fick jag stanna hos fåren i skogen och vakta dem för räven samt sysselsätta mig med att plocka blåbär. Att man hade får beroende på, att ullen behövdes, emedan allt i klädväg tillverkades i hemmen av fruntimren såsom hemslöjd.

Om jag skulle försöka beskriva skogen, sådan den var vid fars död, så skulle det bli ungefär följande:

TVå tredjedelar av ytan var beväxt med gammal kärnfur c:a 200 år gamla, på några ställen i denna del, som låg närmast Öjasjön, hade

granen vandrat in, mest i närheten av ett kärr. Granens ålder var högst 100 år. Kärnfurorna stodo tätt, ~~voro~~ höga med släta stammar, och kvaliteten var den bästa, som kunde finnas. De hade växt upp samtidigt mycket tätt och voro vid lika ålder. Om man högg ner ett träd med liten diameter eller ett grövre, så voro de lika gamla om man räknade årsringarna. Den ena tredjedelen av ytan, som gränsade i öster mot Högaböke, var beväxt med 100 - 110 årig tall, stod mycket tätt, och där fanns ej någon gran. Ibland dessa taller fanns någon äldre fur - hur gammal vet jag ej - men voro säkerligen från en äldre generation, som lämnat kvar den vid föregående avverkning. Troligen hade det varit undertryckta individer och av mindre dimension, som sedan fått stå kvar i 100 år till. Far kallade dessa träd för lönefure. De voro så fingåriga, så att räkna årsringarna gick ej utan förstoringsglas. Kärnen var gul och gick nästan ut till ytan. Dessa träd voro ej stora, vilket nog berodde på, att de varit undertryckta, och när de sedan blivit friställda, voro de för gamla att börja livet på nytt, men sega nog att leva i 100 år till i storm och under påfrestningar. Å denna senare delen av skogen fanns ett litet område, som vi kallade mosse. På denna mosse hade far huggit ner skogen och bränt den som svedjeland och besått den med råg. Detta hade skett omkring 1875. När jag började minnas växte det smultron i kanterna närmast fastmarken. Motivet för detta svedjeland, sade far, var att komma åt tjärstubbarna i mossen för att av dem bränna tjära, och jag minns två tjärdalar, som brändes ut då jag var ung pojke. Efter svedjelandet å mossen, då den översta myllan brunnit opp, blev en del av mossen steril, och den låg svart och torr utan att vare sig ljung eller några plantor av fur eller gran ville växa där. Det dröjde en lång tid, innan någon växtlighet började vandra in. Först kom furen och björken, och sist kom granen. Å marken med gräns till Öjasjön hade farfar låtit en torpare, som bodde på en ö i sjön, göra en mindre rödsel eller svedjeland, och där planterat potatis och råg. Detta område var beväxt

med mycket tät fur så att man kunde hugga fina metspän av furet där. Marken är stenig, torr och mager varför tillväxten varit liten, men där finna nu ett fint bestånd av fur, som kommer att bliva vacker kärnfur om naturen får verka själv, och det ej förstöres av efterkommande släkten genom för *h*ård gallring. I den sydvästra delen av skogen skedde en skogsbrand uppkommen därigenom, att å grannens mark uppfördes svedje land, och en gammal gubbe, som å auktion hade köpt område att rödsla och svedja och påantera potatis och råg på. Han var äldre, slö och oförvägen. Han gick dit och satte eld å rödseln utan något biträde eller hjälp. Rödseln låg intill fars rågång, och det behövdes blott ett vindkast från elden förrän det regnade gnistor in i den äldre skogen, och ensam orkade han ej släcka elden. Han hade ej underrättat far i förväg om att han skulle elda den dagen, och där är över 2 km från hemmet till branden. Det dröjde en tid, innan far fick veta, att det brann i skogen, och att buda folk och grannar att hjälpa till tar ju någon tid, och därför fick elden tid på sig att utvidga sig, och när folk kom dit hade redan ett ganska stort stycke härjats, men man lyckades begränsa elden och få den under kontroll. Å detta eldade området måste far avverka och tillvarataga virket. Han lämnade några mindre furor kvar av denna generation, och ännu finns någon kvar bland den uppväxande ungskogen, som nu visar hur skogen kunnat se ut om den inte genom branden måst avverkas.

Å detta brända område kom återväxten av sig själv utan åågot åtgörande. I början visade furet övertaget, men eftersom tiden gick, tog granen överhanden. Jag var ung och oerfaren i skogsskötsel och hade hört av far och andra personer: Får bara skogen sköta sig själv, så behövs inte mycket åtgörande. Naturen själv är den bästa skogsskötaren, och att plantera skog skulle inte fallit någon in. Men att akta och vara rädd om skogen, det var huvudsaken. Dessa äldre personer voro oerfarna i den stora förmågan granen har fått av naturen att utrota furen, emedan granen var en nykomling, och mycket litet gran fanns

i dessa furuskogar. Furen var ju värdefullast, men ville någon gran komma med, så var det väl intet ont i det. När jag var med far för att hugga ner träd, så där de stodo tätast, fick alltid granen vika för furen, fastän granvirket var i lägre pris. År 1905 eller 1906 utkom en ny skogsvårdslag, och länsskogvaktare tillsattes, som skulle övervaka, att lagen följdes. Den förste länsskogvaktaren å detta område, bosatte sig i Hemsjö, vilken by ligger nära min gård. Jag var då omkring 30 år, drev en mindre sågverksrörelse vid Mörrumsån och ville gärna öka min kunskaper å skogens lagar och skötsel. Jag var därför ofta tillsammans med honom ute i skogsmarkerna. Jag var vägvisare och han var sakkunskapen. Han var ung och hade nyligen avslutat sina studier i skogsskolan. Han var en förespråkare för det nya och moderna i skogsskötse~~na~~. Särskilt framhöll han granens betydelse och värde för framtida skogsskötsel. Jag däremot ville ej överge de gamlas tro och lit på furen. Pappers- och trämassfabriker hade börjat byggas även i södra Sverige, och de ville endast köpa gran, och därför sattes priset högre på granen än tallen. Detta styrkte dessa skogvaktare i att råda folket till att plantera gran. Vid gallring i för täta bestånd lydde rådet: Hugg bort furet och akta granen. När jag därför började gallra det täta beståndet i det förut nämnda brandområdet lydde jag sakkunskapen, och tog därför bort fur och sparade granen. Hade jag då haft den erfarenhet och kunskap jag nu har, så skulle det å området ha funnits ett mycket vackert furubestånd, som under tiden växt till vacker kärnfur. I stället är det nu ett glest bestånd av långa gängliga granar, som böjas och vaggas i stormen, emedan brunrötan är inkommen i beståndet, varför blåsten har lagt omkull den på grund av att rötterna varit angripna och förstörda. När jag fick ögonen öppna för det, ändrade jag gallringen. Jag började spara furet och tog granen i stället, varav hälften eller tredjedelen var angripen av brunröta. Men det var då för sent att få ett ^{fur}firubestånd kvar. Angående

orsaken till brunrötans spridning i granbeståndet skall jag återkomma till den längre fram. År ¹⁹⁰² 1901 om ej minnet sviker mig var det under natten mellan den 26 och 27 december en orkanliknande storm över Blekinge och Småland. Verkan av den etsades tydligt in i minnet. Jag hade lagt mig att sova om kvällen, men väcktes av stormen. Dörrarna i uthuslängorna började slå och smälla, och det var omöjligt att sova. Jag klädde på mig, tog spik och hammare med mig och började spika fast portar och dörrar som jag inte kunde låsa fast på annat sätt. Vid sidan av väggarna hade inte blåsten den kraftiga verkan som å fria fältet. När jag därför slutat och skulle gå in i boningshuset och lämnade ladugårdsväggen, tog blåsten mig och tvingade mig ut på en åker, men nedböjd nästan krypande tog jag mig till ett plank, som ännu inte var kullblåst, och med fäste i detta kom jag till trappan och kom slutligen in. När jag var inkommen, hörde jag hur blåsten tog planket, och med ett brak försvann det från sin plats. Det var den starkaste storm, som förekommit i min levnad i denna orten. Dagen efter började stormen avtaga och lugnet blev normalt. Så snart jag kunde, gick jag till skogen för att se, hur där såg ut. Där såg det bedrövligt ut. Ett stort bälte tvärs över skiftet å den delen, där de högsta och vackraste träden voro belägna, var alldeles nedmejat, endast några enstaka träd hade orkat stå emot stormen. Å detta stormfällda område är marken mindre stenig och jorden lösare och djupare, och det hade regnat mycket, innan någon frost med tjäle hade inträffat, varför dessa höga och långa kärnfurors rotsystem ej hade det behövliga rotfästet för att stå emot en sådan storm. När trädet gick omkull, bröts rötterna upp och tog en massa jord och sten med sig. Vid sidan om där trädet förut stått blev en stor håla. Några träd, som hade fått starkt fäste i marken, varför rötterna ej släppt, brast som tändstickor. Att avverka en sådan stormfällning är en svår sak för både huggare och körare. Det behövs både x kunnighet och tålmod till. Jag räknade ända till 14 stycken träd, som låg korsade över varandra, och det sista lutade i 45° vinkel från

marken mot höjden. Körarna hade svårt att komma fram mellan alla de tätt förekommande rotvältorna. Jag räknade med att tredjedelen av den vackra skogen försvann med denna storm. Som underväxt bland det stora furubeståndet hade granen kommit, och det var en stor mängd gran underst vid marken. I storlek voro dessa omkring 10-15-20 cm brösthöjd, men nästan varenda gran var angripen av brunröta. Jag hade vid dennatid så mycket att göra vid såget och med virkesrörelsen så någon tid att ängna mig åt återväxten å detta område hade jag inte, varför det fick sköta sig själv. Några spridda furuplantor kommo visserligen upp men på grund av ris och mossor blevo de ensamma, varför granen tog överhand, men i den hade brunrötan spritt sig, och hela området bör avverkas och planteras med fur av god härstämning.

I slutet av april 1912 gick en större skogsbrand över en del av den återstående vackra skogen. Elden härjade över omkring 6 hektar, där den vackraste skogen fanns. Elden uppkom genom att grannen, som ägde en mossodling något söder om min skog, tog sig för att elda upp något ris vid kanten av en ljungbacke. Blåsten kastade gnistor och eld ut över ljungen, som började brinna. Mannen var okunnig i att släcka sådan brand, och då han var ensam och ej tagit någon vattenspann eller redskap för släckning av eld, tog elden överhand och gick in i stor-skogen, och vinden blåste just åt det hållet. För att hindra elden att sprida sig i ljungen är bästa sättet att med en lövruska slå ned lågan och dämpa den och därefter släcka med vatten eller jord eller genom grävning kväva elden. Det är de första sekunderna som äro så viktiga. Mannen ifråga förstod icke konsten att slå ned lågan med lövruskan varför lågorna togo mer och mer fart och kastades av vinden fram genom skogen. Självt var jag i Hemsjö den dagen i ett ärende, och när jag vände blicken mot öster, såg jag en väldigt hög rökmassa. Jag fick en aning om att det var i min egen skog det brann, för riktningen pekade åt detta håll, och den väldigt höga svarta rökmassan visade mig, att det var stor-skogen den kom ifrån. Jag skyndade mig hem, och det var redan budat.

att det brann i skogsmarken. När jag kom dit, var elden kommen nära gränsen till Slänsmåla, men jag fick se det storartade skådespelet, hur elden kastade sig över från det ena trädet till det andra. Elden i trädkronorna var långt före elden på marken. Jag hade varit med vid en släckning av en stor skogsbrand 10 år förut. Där gick det bra att släcka med lövruskor för det var mycket ljung och skogen var låg och yngre. Men nu förstod jag, att ingen mänsklig makt kunde med något redskap göra någonting för att hejda eldens framfart bland så höga träd. Man får begränsa elden vid sidorna för att den inte på marken skall utveckla sig och på nytt börja i topparna. Skall man möta och begränsa en sådan eld, som i storm flyttar sig framåt i höga trädkronor, måste man söka komma långt i förväg och leta upp terräng med kortare, yngre skog samt genom upphuggning och upprensning av brandgata och även mot eld taga denna yngre skog till hjälp. När jag var så nära eldmassorna som det gick att komma hörde jag hur det brusade och dånade, hettan och röken utvecklades, då elden liksom i långa, breda vågor vältrade sig fram för de kraftiga vindkasterna höst uppe bland topparna c:a 30 meter över marken. Då förstod jag människans litenhet och maktlöshet gentemot naturens krafter. I detta fallet begränsades elden på e.m. när vinden lugnade sig. Det var kärr och sankmark och odlingar, som hjälpte till, att hindra eldens framfart, men då var det brända området på Slänsmåla ägor större än i Öjamåla. Det området i min skog, som elden rusade över på 2 timmar, fick vi flera dagars sträng sysselsättning med att dels hålla elden inom gränsen, så att den ej utvidgade sig och dels få den släckt. I den gamla skogen var markytan täckt av ett 30 till 50 cm tjockt lager av gammal humusmossa och torr barr, som under årens lopp samlats på marken. I denna humusblandning låg elden och pyrde på samma sätt, som elden gör i torvjord. Elden gjorde en håla runtomkring de stora furustammarna vid toten, och närmast marken är barken å furustammen så tunn, ja nästan har ingen bark alls, varför hettan förstörde den tunna saftbasten, som gör att saften från marken

passerar uppåt stammen. Det hade varit mycket torrt och blåsigt under tiden före branden, varför marken var mycket torr. Efter en skogsbrand där granen ganska fort när barren äro nerbrända, men furen brukar kunna klara sig rätt bra, men i denna branden dog nästan varenda fur. Men ~~här~~ detta visade sig först i april månad året därefter. På en och två veckor blev barren gul och röd & stället för grön. När jag då undersökte trädet vid roten var barken lös, och en tjock, gulaktig seg vätska syntes mellan stammen och det bast som finns närmast barken. Endast sådana furor bibehöllos gröna som hade en del av sin bark oskadad. Detta var den fjärde skogsbranden, som härjade i skogsskiftet efter lantmätningen. Den första var under farfars tid samt två under fars tid och den sista under min tid. Alla uppkommo från eld, som tänts å grannens hemman. Vid de tvenne svedjeland, som gjorts i skogen, uppkom ingen skogsbrand.

Jag har förut omnämnt tvenne stormfällningar i skogsskiftet. Jag vill därför även omnämna en storm här i Blekinge och södra Småland, som skedde i juli månad 1931. Den gången blåste det omkull mycket skog i denna del av Blekinge. Å mitt skogsskifte blåste det ner omkring 50 tolfter stockar, men det var ej något sammanhängande stycke som de båda första gångerna. Denna gången tog blåsten mer enstaka träd och en grupp här och en annan där, varför denna storm ej observerades så mycket när träden voro upphuggna och avförda. Å det stora brandfältet föreslog länseskogsvaktaren, att jag borde sätta gran och erbjöd sig att medverka till att skogsvårdsstyrelsen övertog planteringen till samma pris och på samma villkor som de övertog sådana kalmarker, som funnos före den nya lagens ikraftträdande. Jag gick med härpå under villkor, att det sattes fur och ej gran på denna furuskogsjord. Jag började mer och mer få kunskap om, att där marken passar för fur, där bör man ej utrota furen. Jag undertecknade kontraktet, och skogsvårdsstyrelsen planterade området 1916. Det året kom det rikligt med regn efter planteringen, och å området sattes 50.000 furuplantor, som tycktes taga liv allesammans, och någon efterplantering eller ifyllning av

luckor behövdes ej och förekom ej heller. Det var en präktig plantör som övervakade sättningen, vilket har en stor betydelse vid skogsplantering. Vid mina iakttagelser av planterings utveckling har jag lagt märke till vissa symptom, som jag ej förut märkt.

1. Planteringen, som var mycket tät, var i regel om hösten och vintern mycket fin men en viss tid på våren började den gulna och såg ut som om den ville dö bort, men när den fick tid på sig började den grönska och var efter en viss tid fullt grön igen. Jag hade ej sett sådant förut och jag frågade länsskogvakteren därom. Han svarade att det har ingen betydelse, ty furen fäller de gamla barren och sedan få de nya. Detta fortsattes i omkring 15 år för att slutligen upphöra. Något sådant hade jag förut ej observerat å furubuskarna av den gamla stammen.

2. Ibland planteringen kunde jag upptäcka några enstaka individer av ett främmande träslag, som jag sedan hört heter bergtall och härstammar från Tyskland.

3. Under sin väntetid, den är nu 33 år, tycker jag den vill bliva risig och kvistig och lägger för stora årsringar vid marken än vårt gamla fure gör.

Jag har gallrat mycket försiktigt, och endast undertryckta stammar, som visat tydliga tecken på att stanna i växten och snart kommer att självdö ha huggits bort, förutom de självskrivna varjar som blivit brutna av snön eller böjts ned. Ungtallarna har stått tätt och ingen snöskada eller nedbrytning av blåsten har förekommit på grund av den gemensamma sammanhållningen. På grund av skogens täthet har friska grenar funnits å ungefär 25 - 30 % av stammen, och den blöta tunga snön har ej fått nog fäste att bryta omkull den. Men grenarna vilja liksom tävla med toppen att komma högst, de vilja växa kraftiga med en krekig böjning uppåt, bli grova och bibehålles därför länge innan de ruttna och falla bort. Markens bonitet är ganska god här för furen, detta bidrager till att årsringarna bliva större. Vid östra kanten är marken magrare och där liknar ungskogen mer den vanliga svenska.

Av dessa omnämnda iakttagelser har jag dragit den slutsatsen att skogsfröet inköpts från Tyskland och kanhända blandats med svenskt frö. Jag har härmed velat nedskriva mina iakttagelser, som sedan kan studeras av den stiftelse, som bildats, för att använda skogsskiftet som försöks- och studiefält för furens rätta skötsel.

En berättelse, som rör detta skogsskifte, kan jag inte underlåta berätta för eftervärlden. Ungefär i mitten av skogen, där nu två vägar skiljas åt, var en rätt stor kolbotten, och farfar hade förordninggjort en rätt stor kolhytta ~~en~~ en koja till den som skötte kolningen. Han skulle använda den till liggplats samt kunna komma under tak och få värme & köld och oväder. Dessa hyttor voro konstruerade som en spetsig lappkåta och byggda av uppåtstående mindre trädstammar som voro sammanfogade i toppen som en strut. Eldstaden var uppmurad vid sidan men belägen inuti hyttan. Röken släpptes ut medelst en kort skorsten vid sidan och behövde därför ej stanna i hyttan. Väggarna till hyttan voro av mindre trädstammar täckta med granris och mossor och ovanpå detta grästorvor och jord. Det fanns ej fönster å dessa gamla kolhyttor, men en dörr för ingången var av bräder. Denna dörr fick en lutande ställning liksom väggen i övrigt. En dag, när farfar kom till skogen, så upptäckte han, att hyttan var bebodd av människor. Det befanns att en familj bestående av man, hustru och 2 barn flyttat in i hyttan mitt i urskogen och långt från vägar och andra människor, De voro utdrivna från en grannsocken som skogsmänniskor utan hemvist. I sin fattigdom hade de tiggeri och snatteri till sin försörjning och voro hatade av sin omgivning. Detta var ett effektivt sätt att driva bort dem. Det befanns att denna nykomna familj förr hade haft släktingar i Öjamåla. Två till åren komna fruntimmer tulpan-Elnan och systemen tulpan-Johanna hade under sina tiggerifärder funnit en obebodd stenstuga ingrävd i en backsluttning vid Mörrumsån nära vägen. Troligen hade den nya familjen uppsökt dessa båda släktingar och av dem fått anvisningar på kolhyttan i skogen. Den nyinflyttade mannen bar namnet Tulpan-Olan, vad hustrun

och barnen hette vet jag inte. Familjen förökade sig så det blev 3 barn därav en som som hette Karl vilken jag såg. Farfar och farmor voro snälla människor, De hade inte lovat dem flytta in i hyttan men driva bort en mor med 2 små barn, så obarmhertiga kunde de inte vara. Mannen hade varit med som lärling hos en byskräddare i sin ungdom, och nu erbjöd han sig att sy kläder åt de enklaste manfolken i trakten. Hustrun arbetade åt bönderna i trakten vid svedjelandan jämte allt vad som behövdes. Barnen fingo reda sig själva. Varje höst hölls läsmöten av proststen eller hans hjälppräst i de olika rotarna, och då skulle det uppgivas alla inflyttade och utflyttade under året. Vid ett sådant läsmöte fick farfar sträng tillrättavisning, för att han lät dylika personer slå sig ner i socknen och komma sockenborna till last. När farfar framförde klagomålen till familjen fick han till svar: Var inte ledsen för det, obarmhärtighet har ingen välsignelse med sig. Den rike storbondens (den som tillrättavisdade farfar) efterkommande kan få gå ifrån sin stora egendom innan Edra efterkomman behöver gå från Eder gård. Och detta slog in på så sätt, att storbondens som sålde den stora värdefulla skogsgården till en köpare från Norrland, som skövlade skogen, och hypoteksbanken fick sedan sälja gården för att inkassera hypotekslånet, men banken förlorade några tusen kronor på affären. Men en dag när barnen i hyttan voro ensamma hemma handskades de ej bättre med elden än att hela deras hytta brann upp. För att få tak över huvudet för familjen grävde mannen en håla i en backslutning och murade innerväggarna med sten och gjorde en utgång utav bräder. Röken leddes vid backen i en stenkanal ut ut boplatsen, det var samma system som i kolhyttan. Taket bestod av bräder täckt med näver och torv. Resten av denna boplats finns att se än i dag. Tulpansläkten dog bort och var barnen hamnade har jag ej hört berättas men innan jag slutar berättelsen vill jag omnämna en händelse som härstammar från denna tid. Min farmor var änka och bodde i en liten stuga strax invid gården där jag är född. Hon hade undantag att leva på och bebodde sin stuga där hon hade sina

tillhörigheter. Men om vintrarna vistades hon hos oss d.v.s. far och mor och barnen i bondgården. Hon hjälpte mor som barnpiga m.m. hon hade maten hos oss samt stannade där om hätterna. Hon slapp då elda i sin stuga. Det kunde dröja flera dagar innan hon besökte stugan. En dag när hon kom in i sin stuga fann hon, att köksdörren som var belägen bakfyll från gården, var uppbruten och någon hade varit inne i stugan. Byrålådor och kistor voro utdragna och innehålllet utstrött på golvet. Smärre lådor voro genomsökta och tjuvet hade letat efter pengar men ej tagit något av värde med sig. Pengar hittade han inte för sådana fanns ej i huset. Vid en undersökning som gjordes av far och min bror visade det sig att tjuven hade smugit sig in till en stengårdsgård som fortsatte till stugan och därefter gått över denna och till baksidan av huset till köksdörren och med en yxa eller dylikt bant sönder fästet på dörren och så tagit sig in i huset. Efter fullbordad undersökning hade han sprungit fort närmaste hållet till körvägen, och där slutade spåren. Tjuven hade gått dit en kväll eller natt när det snöade och tänkte väl att spåren snöar snart igen. Men under tiden han var i stugan upphörde snön att falla, och spåren syntes tydligt i flera dagar. Det syntes på storleken på spåren att en yngre person eller pojke måste vara gärningsmannen. Tulpana-Kalle som var väl lokaliserad på platsen blev trodd för detta inbrott. Han försvann därefter och vart han tog vägen har jag inte hört talas om. Han hade inte stulit något för pengar fanns ej där, och därför brydde far sig inte om att göra någon anmälan till länsman. Jag har nedskrivit denna sanna berättelse för att belysa skillnaden i den sociala omvårdnaden om människorna förr och nu. På den tiden gävo människorna sina uttryck i ordspråk: Nöden har ingen lag eller Äpplet faller ej långt från trädet.